

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä huhtikuuta 2008 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 25/2008 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat antaneet asias- ta lausunnot (PeVL 15/2008 vp, LaVL 10/2008 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Tiina Ferm, sisäasiainministeriö
- yksikön päällikkö Reijo Lahtinen, sisäasiainministeriö, rajavartiolaitoksen esikunta
- lainsäädäntöneuvos Helena Hynynen, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Seppo Tanninen, valtiovarainministeriö

- neuvotteleva virkamies Mika Björklund, työ- ja elinkeinoministeriö
- valtiosyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, Valta- kunnansyyttäjänvirasto
- tulliylitarkastaja Heidi Hoppo, Tullihallitus
- rikostarkastaja Laura Kuitunen, keskusrikos- poliisi
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- lakimies Maarit Pihkala, Rahoitustarkastus
- johtaja Erja Rautanen, Vakuutusvalvontavi- rasto
- turvallisuusasiantuntija Tero Reponen ja joh- taja Jarmo Hyvärinen, Finanssialan Keskus- liitto FK ry
- lakiasiainpäälikkö Juuso Jokela, Suomen Asiakastieto Oy
- asiantuntija Markku Ojala, Taloushallintoliit- to ry
- professori Tuomas Ojanen
- professori Kaarlo Tuori.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Etelä-Suomen lääninhallitus
- suojelupoliisi
- professori Olli Mäenpää.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rahan- pesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä. Laki korvaisi voimassa olevan

rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä anne- tun lain.

Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Eu- roopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ra-

hoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoittamiseen.

Uuden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annettavan lain soveltamisala olisi voimassa olevaa lakia laajempi. Lain piiriin tulisivat uusina muun muassa omaisuudenhoito- ja yrityspalveluiden tarjoajat sekä liike- tai ammattitoimintana pääasiallisesti veroneuvontapalveluita tarjoavat. Uusina ilmoitusvelvollisina lakia sovellettaisiin myös liike- ja ammattitoimintana tavaroita myyviin ja välittäviin siltä osin kuin maksu vastaanotetaan käteisenä yhtenä vähintään 15 000 euron suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina, jotka ovat yhteensä vähintään 15 000 euroa.

Lakiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä otettaisiin direktiivissä edellytetyt säännökset asiakkaiden tuntemisesta ja asiakassuhteen jatkuvasta seurannasta. Asiakkaan tuntemiseksi edellytettävien toimien laajuus pohjautuisi riskiperusteiseen arviointiin. Riskiperusteinen arviointi edellyttäisi, että ilmoitusvelvollisella on riittävät menetelmät, joilla se arvioi toimintaansa ja asiakkaisiinsa liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit. Kun rahanpesun tai terrorismin rahoituksen riski on tavanomaista suurempi, ilmoitusvelvollisen olisi tehtävä asiakkaan tuntemista koskevat toimet tehostetusti. Tällainen riski liittyy muun muassa kirjeenvaihtajapankkisuhteisiin, asiakkaisiin, jotka on etätunnistettu tai jos asiakkaana on toisen valtion poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö.

Eräille elinkeinoille asetettaisiin direktiivin vaatimusten mukaisesti rekisteröitymisvelvollisuus ennen toiminnan aloittamista. Rekisteröitymisvelvollisuus koskisi maksuliikettä ja valuutanvaihtotoimintaa harjoittavia sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluita tarjoavia. Ehdotuk-

sen mukaan rekisteröinti- ja valvontaviranomaisena toimisi Etelä-Suomen lääninhallitus.

Lain soveltamisalaan kuuluville ilmoitusvelvollisille asetettaisiin direktiivin edellyttämä toimivaltainen viranomainen tai muu valvomaan asetettu taho valvomaan lain noudattamista.

Esitykseen sisältyy lisäksi kansallisesta muutostarpeesta lähtöisin olevia muutoksia. Verotulli-, rajavartiolaitos- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen olisi huolehdittava siitä, että niiden toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, ja niiden on ilmoitettava tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmitulleista epäilyttävistä liiketoimista tai terrorismin rahoittamisen epäilystä rahanpesun selvittelykeskukselle.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia muutettaisiin niin, että verohallinnolla olisi oikeus antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi annettavaksi ehdotettavasta laista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä johtuvat tekniset tarkistukset luottolaitostoiminnasta, sijoituspalveluyrityksistä ja arvo-osuusjärjestelmästä annettuihin lakeihin sekä sijoitusrahasitolakiin.

Uudet säännökset tehostaisivat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Laki rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä on tullut voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1998 (69/1998). Lakiin on koottu rahanpesun torjun-

taan tähtäävät aiemmin eri laeissa olleet säännökset (HaVM 26/1997 vp — HE 158/1997 vp). Vuonna 2003 kyseiseen rahanpesulakiin on tehty merkittäviä muutoksia, joilla on pantu kansal-

lisesti täytäntöön toinen rahanpesudirektiivi (91/308/ETY).

Käsiteltävinä olevilla lakiehdotuksilla otetaan Suomen kansalliseen lainsäädäntöön kolmannen rahanpesudirektiivin (2005/60/EY) ja sen täytäntöönpanodirektiivin (2006/70/EY) edellyttämä sääntely. Lisäksi rahanpesulain kokonaisuudistuksessa nostetaan lain tasolle myös kansainvälisen rahanpesunvastaisen toimintaryhmän FATF:n (Financial Action Task Force on Money Laundering) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastaiset suositukset.

Kolmannen rahanpesudirektiivin tavoitteena on ennaltaehkäistä rahoitusjärjestelmän käyttöä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoittamiseen. Valiokunta korostaa, että rahanpesun estäminen kuuluu tehokkaimpiin keinoihin, joilla voidaan vastustaa järjestäytyneitä rikollisuutta mukaan lukien talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että toimenpiteiden tehokkuuden lisäämisen ohella ilmoitusvelvollisuutta koskevassa sääntelyssä painotetaan sellaisten asiakkaiden ja liiketoimien tunnistamista, joihin liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.

Uusina ilmoitusvelvollisina rahanpesulainsäädännön soveltamisalan piiriin tulevat liike- tai ammattitoimintana pääasiassa veroneuvontaa tarjoavat sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluita tarjoavat. Lisäksi lain piiriin tulevat myös liike- tai ammattitoimintana tavaroita myyvät tai välittävät siltä osin kuin maksu otetaan vastaan käteisenä yhtenä vähintään 15 000 euron suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä yhteensä vähintään 15 000 euron suorituksina. Valiokunta toteaa, että jopa paljon pienempiä käteissuorituksia, joita uudistettava lainsäädäntö ei koske, voidaan Suomen kehittyneessä maksujärjestelmässä pitää epätavallisina.

Uudistettava rahanpesulainsäädäntö asettaa lisääntyviä vaatimuksia rahanpesunselvittelykeskuksen ohella ilmoitusvelvollisille. Valiokunta tähdentääkin rahanpesun selvittelykeskuksen resurssien turvaamista säädettävän lainsäädännön tehokkaan toimeenpanon takaamiseksi. Samalla on huolehdittava viranomaisten ja

ilmoitusvelvollisten riittävästä yhteistyöstä. Tämä tarkoittaa muun muassa esimerkiksi rahanpesunselvittelykeskuksen tarjoamaa koulutusta.

Valiokunta kiinnittää tässä kohdin huomiota saamansa selvityksen perusteella myös siihen, ettei ministeriötason lainvalmisteluyhteistyö ole sujunut asianmukaisesti. Valiokunta toteaa samalla viitaten myös lakivaliokunnan lausuntoon, että lakiehdotusten yksityiskohtaiset perustelut ovat monin kohdin niukkoja. Lisäksi hallintovaliokunta huomauttaa, että säännökset ovat osin väljäkkösti ja epäselvästi muotoiltuja, mikä ei ole ongelmatonta tällaisessa perus- ja ihmisoikeusherkässä ja toisaalta rikosoikeudellisesti sanktoidussa sääntelykokonaisuudessa. Hallintovaliokunta painottaakin uuden rahanpesulain harkittua ja huolellista soveltamista tavalla, joka kattaa tehokkaan rahanpesun torjunnan ja samalla oikeusturvanäkökohdat.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutotosehdotuksin. Yleisesti voidaan tässä yhteydessä todeta, että paljolti samat asiakohdat ovat nousseet esiin hallituksen esitystä käsitelleissä eri valiokunnissa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä

5 §. Määritelmät. Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettua toimintaa.

Valiokunta toteaa lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa virheellisesti lausutun, että rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismin rahoittaminen on tuottamuksellisenakin rangaistavaa. Rikoslain 3 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan rikoslaissa tarkoitettu teko on vain tahallisena rangaistava, jollei toisin säädetä.

Terrorismin rahoittamisen osalta tästä pääsäännöstä ei ole säädetty toisin.

10 §. Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen. Pykälän 2 momentissa luetellaan tiedot, jotka asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista on säilytettävä. Pääosin tällaiset tiedot on yksilöidysti 2 momentissa lueteltu. Momentin 9 kohdan mukaan säilytettäviin tietoihin kuuluvat myös lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettut asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot. Lisäksi lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin 10 kohdassa säädetään velvoite säilyttää 9 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot.

Asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin näkemys, että lakiehdotuksen 6 §:n asiakkaan tuntemista ja riskiperusteista arviointia koskeva sääntely on ongelmallinen suhteessa 10 §:n 2 momentista ilmeneviin säilytettäviin tietoihin. Hallintovaliokunta toteaa tältä osin, että lakiehdotuksen 6 §:n 4 momentin nojalla riskiperusteinen arviointi koskee kaikkia 2 luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koskevia toimia. Asiakkaan tunteminen koostuu asiakkaan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta, tosiasiallisen edunsaajan tunnistamisesta, selonottovelvollisuudesta ja jatkuvasta seurannasta. Riskiperusteinen arviointi koskee sekä asiakassuhteen perustamista että yksittäisiä liiketoimia.

Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan riskiperusteisen arvioinnin suhde ehdotetun lain 10 §:ään ja muihin ilmoitusvelvollista 2 luvun mukaisesti koskeviin velvollisuuksiin on riittävän selkeästi säännelty. Vastaavaan lopputulemaan päättyy myös lakivaliokunta lausunnossaan.

22 §. Tarkemmat säännökset ja valtioneuvoston päätökset. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentin nojalla antaa tarkemmat säännökset 6—9 ja 11—21 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämisestä.

Perustuslakivaliokunnan mielestä hallintovaliokunnan on aiheellista vielä harkita, voitaisiin-

ko asetuksenantovaltuutta täsmentää siten, että "niputettuja" säännöksiä sidottaisiin vastaaviin direktiivisäännöksiin. Lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että kysymys on pykäläkohtaisesti voimassa olevaa lakia laajemmasta tarkempien säännösten antamisesta, kuten melko joustavasta 20 §:n poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvästä tunnistamisvelvollisuudesta ja 21 §:n asiakkaan tunnistamisvelvollisuudesta sivuliikkeissä ja muissa yhtiöissä.

Lakiehdotuksen 22 §:n 1 momentin perustelujen mukaan asetuksenantovaltuus vastaa pääosin voimassa olevan rahanpesulain 14 §:ssä säädettyä asetuksenantovaltuutta. Perustelujen mukaan 22 §:n 1 momentissa on kysymys teknisluonteisten menettelytapasääntöjen antamisesta, esimerkiksi riskinarviointiin taikka rahoitus toiminnan nopeaan tekniseen tai muuhun kehitykseen liittyvistä muuttuvista menettelyistä.

Hallintovaliokunnan saamaan selvityksen perusteella kolmas rahanpesudirektiivi ja sen nojalla annettu komission täytäntöönpanoasetus eivät sisällä sellaisia menettelyjä koskevia teknisiä säännöksiä, joihin voidaan viitata ja joita voi olla tarpeen antaa 22 §:n 1 momentin nojalla. Hallintovaliokunta ehdottaa kuitenkin asetuksenantovaltuuden täsmentämistä siten, että momentista ilmenee selkeämmin, että kysymys on "tarkemmista menettelyjä koskevista säännöksistä".

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmä ilmenee 20 §:n perustelujen mukaan täytäntöönpanodirektiivistä. Tältä osin asetuksenantovaltuudesta säädetään 22 §:n 2 momentissa, jossa on myös viittaus direktiivisääntelyyn.

23 §. Velvollisuus tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta. Pykälässä säädetään ilmoitusvelvollisen velvollisuudesta ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä. Pykälän 4 momentista ilmenee, että ilmoitusvelvollisen on säilytettävä viiden vuoden ajan 23 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden suorittamiseksi hankitut välttämättömät tiedot. Tiedot on momentin nojalla poistettava viiden vuoden kulut-

tua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin taikka ilmoitusvelvollisen tai sen palveluksessa olevan oikeuksien turvaamiseksi.

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, ettei ilmoitusvelvollisilla ole käytännössä mahdollisuuksia selvittää, onko asiakkaasta vireillä rikostutkinta tai oikeudenkäynti. Hallintovaliokunta toteaa tältä osin, ettei 23 §:n 4 momentti aseta ilmoitusvelvolliselle velvoitetta selvittää, mihin toimiin viranomaiset ovat rahanpesuilmoituksen perusteella ryhtyneet. Jos viiden vuoden aikana rahanpesuilmoituksen tekemisestä rahanpesun selvittelykeskus tai esitutkintaviranomainen ei ole ilmoittanut tarvetta säilyttää tietoja, ne on poistettava, jollei ilmoitusvelvollinen muutoin katso, että tiedot tulisi säilyttää ilmoitusvelvollisen tai sen palveluksessa olevien oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen säilyttämisajan pidentäminen ei mainituista syistä ja ottaen huomioon muun muassa henkilötietojen suojaan liittyvät näkökohdat ole aiheellista.

25 §. Salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskeva poikkeukset. Pykälän 1 momentissa säädetään, ettei ilmoitusvelvollinen saa paljastaa 23 ja 24 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tekoa sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle. Pykälän 2 momentissa säädetään salassapitovelvollisuutta koskevista poikkeuksista.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että poikkeukset tietojen ilmaisukieltoon on rajattu direktiivissä siten, että tietojen vaihto on mahdollista vain jäsenvaltioiden tai kolmansien maiden niiden laitosten kesken, jotka kuuluvat samaan ryhmään finanssiryhmään kuuluvien luottolaitosten, vakuutusyhtymien ja sijoituspalveluyhtymien lisävalvonnasta 16 päivänä joulukuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2002/87/EY) 2 artiklan 12 kohdan määritelmän mukaisesti. Kyseinen direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetulla lailla (699/2004). Näin ollen oikeutta

poiketa ilmaisukiellosta ei ole mahdollista laajentaa koskemaan esimerkiksi sellaisia itsenäisten pankkien muodostamia epävirallisia ryhmiä, joita ei valvota yhtenä kokonaisuutena.

Kolmannen rahanpesudirektiivin 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan vakuutusyhtiöistä ilmoitusvelvollisia ovat vain henkivakuutusyhtiöt. Suomessa ilmoitusvelvollisia ovat hallituksen esityksen mukaan kaikki vakuutusyhtiöt. Kuten edellä on todettu, direktiivin ilmaisukieltoa ei voida laajentaa. Tämän vuoksi poikkeusta ei voida laajentaa koskemaan kaikkia vakuutusyhtiöitä. Se olisi voitu ehdottaa koskemaan henkivakuutusyhtiöitä, mutta tätä ei ole saadun selvityksen mukaan pidetty lainvalmistelussa tarkoituksenmukaisena käytännön soveltamiongelmien vuoksi.

28 §. Omaisuuden hoito- ja yrityspalvelujen tarjoajan rekisteröitymisvelvollisuus. Pykälä koskee omaisuudenhoito- ja yrityspalvelujen tarjoajia, jotka on määritelty lakiehdotuksen 2 §:n 23 kohdassa viittaamalla kolmanteen rahanpesudirektiiviin.

Direktiivin 3 artiklan 7 kohdassa todetaan, että kohta koskee palveluiden tarjoamista liiketoimintana. Lakia sovelletaan siten vain liike- tai ammattitoimintana direktiivissä lueteltuja toimintoja tarjoaviin. Valiokunnan käsityksen mukaan 28 §:ssä säädetty rekisteröitymisvelvollisuus ilmenee lakiehdotuksesta riittävän selkeästi.

Asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin näkemys, että rekisteröitymisedellytyksiin tulisi lisätä vaatimus siitä, että henkilöä ei ole määrätty viimeisten viiden vuoden aikana liiketoimintakieltoon, tai ottaa ainakin perusteluihin maininta siitä, että liiketoimintakielto on seikka, joka osoittaa henkilön olevan sopimaton tarjoamaan lakiehdotuksen 27 ja 28 §:ssä mainittuja palveluja.

Hallintovaliokunta toteaa, että liiketoimintakieltoon määrätty ei saa harjoittaa liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 4 §:stä ilmevästi toimintaa. Pykälä kattaa valiokunnan näkemyksen mukaan myös käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 27 ja 28 §:ssä tarkoitettua toiminta-

nan. Mikäli henkilö on aiemmin tuomittu liike-toimintakielttoon, mutta kieltö on päättynyt, voidaan se ottaa huomioon ilmeistä sopimattomuutta harkittaessa. Hallituksen esityksen 27 §:n yksityiskohtaisista perusteluista käy ilmi, että myös liiketoimintavelvollisuuksien laiminlyönteihin liittyviä rikoksia voidaan yleensä pitää sellaisina rikoksina, jotka osoittavat ilmeistä sopimattomuutta toimimaan maksuliike- tai valuutanvaihtotoiminnan harjoittajana.

Oikeusministeriö pitää liiketoimintakieltorekisteriä. Jokaisella on oikeus saada tietoja rekisteriin merkityistä liiketoimintakielloista.

29 §. Maksuliike- ja valuutanvaihtorekisteri sekä yrityspalvelurekisteri. Pykälän 1 momentissa säädetään, että Etelä-Suomen lääninhallitus pitää rekisteriä maksuliikettä ja valuutanvaihtotoimintaa harjoittavista (*maksuliike- ja valuutanvaihtorekisteri*) sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalvelujen tarjoajista (*yrityspalvelurekisteri*). Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään rekistereihin merkittävistä tiedoista sekä 4 momentissa rekisteriin merkittyjen tietojen muutoksista ilmoittamisesta.

Perustuslakivaliokunta huomauttaa lausunnossaan, ettei 29 §:ssä ole määritelty rekisterien käyttötarkoitusta. Hallintovaliokunta ehdottaa kuitenkin sääntelyn täydentämistä tältä osin siten, että 29 §:n 1 momentin loppuun lisätään uusi virke, josta ilmenee maksuliike- ja valuutanvaihtorekisteriä pidettävän maksuliike- ja valuutanvaihtotoiminnan harjoittajien sekä yrityspalvelurekisteriä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluiden tarjoajien tämän lain säännösten noudattamisen valvomista varten.

32 §. Valvontaviranomaisen tarkastusoikeus.

Etelä-Suomen lääninhallituksen asianomaisella virkamiehellä on lakiehdotuksen 32 §:n mukaan säädettävän lain säännösten noudattamiseksi oikeus toimittaa tarkastus rekisteriin merkityn ilmoitusvelvollisen liike- ja varastotiloihin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee 32 §:n sanamuodon perusteella olevan pääteltävissä, että tarkastusoikeus ei voi ulottua perustuslain 10 §:ssä turvattuun kotirauhan piiriin

kuuluviin tiloihin. Koska liike- ja varastotiloihin saattaa kuitenkin sisältyä myös asumiseen tarkoitettuja tiloja, hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakiehdotuksen 32 §:ään lisättävällä uudella 5 momentilla kotirauhan piiriin kuuluvien alueiden sulkemista nimenomaisesti tarkastusten ulkopuolelle.

38 §. Eräitä viranomaisia koskeva yleinen huolehtimisvelvoite. Pykälän 1 momentissa säädetään tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen velvollisuudesta huolehtia siitä, että kyseisten viranomaisten ja asiamiehen on toiminnassaan kiinnitettävä huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmitulleiden epäilyttävien liiketoimien tai terrorismin rahoittamisen epäilyn ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle. Lisäksi momenttiin sisältyy säännös siitä, että tulli- ja rajavartioviranomaisen tehtävistä esitutkintaviranomaisena säädetään erikseen.

Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että viranomaisten huolehtimisvelvoitteen sisältö on säännöksessä jätetty verraten avoimeksi. Perustelujen mukaan jokainen viranomainen harkitsee itse, miten velvollisuus on tarkoituksenmukaista täyttää. Vastaavasti hallintovaliokunta pitää tällaista sääntelyä, joka koskee velvollisuutta "huolehtia huomion kiinnittämisestä", oikeudelliselta merkitykseltään epäselvänä. Lakivaliokunnan lausuntoon yhtyen hallintovaliokunta näkee joka tapauksessa tärkeäksi, että viranomaisten henkilöstö saa riittävää koulutusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan liittyvistä kysymyksistä.

Lakiehdotuksen 38 §:n 2 momentissa säädetään, että rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa tulli- ja rajavartioviranomaiselle määräyksen pidättää varat enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on tarpeen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että 38 §:n 2 momentin sääntelyllä on merkitystä perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta ja että ehdotettua sääntelyä on pidettävä verrattain avoimena. Perustuslakivaliokunta katsoo, että sääntelyä on perusoikeusrajoitukselle asetettavan täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen johdosta syytä täsmentää. Ensinnäkin laissa on aiheellista määrittellä tarkemmin ne toimenpiteet, joiden yhteydessä varojen pidättäminen voi tapahtua. Toiseksi on tarpeellista täsmentää, mitä pidätettävillä varoilla tarkoitetaan.

Lakivaliokunta pitää 2 momentin täsmentämistä tärkeänä sekä sen kannalta, jonka varoja pidätysmääräys koskee, että tull- ja rajavartiolaitosviranomaisen kannalta. Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että säännöksestä ei käy ilmi, missä yhteydessä tai tilanteessa tull- ja rajavartiolaitos voi pidättää varoja.

Lakivaliokunnan saaman selvityksen perusteella tarve tällaiselle toimenpiteelle on olemassa niissä tilanteissa, joissa tull- ja rajavartiolaitosviranomaisilla on varoja hallussaan, mutta viranomaisien omat toimivaltuudet eivät riitä varojen pidättämiseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja selvittämiseksi. Kyse olisi lakivaliokunnan käsityksen mukaan lähinnä tilanteista, joissa tull- ja rajavartiolaitosviranomaiset eivät toimi esitutkintaviranomaisina, koska kyseisessä roolissa toimiessaan ne voivat turvautua esitutkintaviranomaisen käytettävissä oleviin pakkokeinoihin.

Lakivaliokunnan lausunnossa pidetään lisäksi johdonmukaisena, että hallituksen esityksen 1 momentin viimeinen virke "tulli- ja rajavartiolaitosviranomaisen tehtävistä esitutkintaviranomaisena säädetään erikseen" siirrettäisiin omaksi pykälän uudeksi 3 momentiksi. Tämä selventäisi sitä, ettei myöskään 2 momentissa säädetä tilanteista, joissa tull- ja rajavartiolaitosviranomaisen toimii esitutkintaviranomaisena.

Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan 38 §:n 2 momentista tulisi ilmetä tarkemmin myös se, että tull- ja rajavartiolaitosviranomaisen tehtävänä on panna täytäntöön rahanpesun selvittelykeskuk-

sen päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräys.

Koska ehdotettu 38 § ei koske pelkästään viranomaisien yleistä huolehtimisvelvollisuutta, lakivaliokunta esittää lausunnossaan lisäksi, että säännöksen otsikkoa tarkistetaan.

Perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausuntoihin yhtyen hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen 38 §:n otsikon muuttamista muotoon: "Eräitä viranomaisia koskeva yleinen huolehtimisvelvoite ja rahanpesun selvittelykeskuksen määräys varojen pidättämisestä."

Lisäksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 38 § hyväksytään muutettuna seuraavan sisältöiseksi:

"Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen on huolehdittava siitä, että sen toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden epäilyttävien liiketoimien tai terrorismin rahoittamisen epäilyn ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle. (Poist.)

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartiolaitosviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on tarpeen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tässä pykälässä tarkoitettuihin arkipäiviin ei lasketa lauantaita. Pidätettävillä varoilla tarkoitetaan yhteisön alueelle tuotavan ja sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1889/2005 2 artiklassa määritellyjä käteisvaroja.

Tulli- ja rajavartiolaitosviranomaisen tehtävistä esitutkintaviranomaisena säädetään erikseen. (Uusi 3 mom.)"

Hallituksen esityksen 38 §:n 2 momentin yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että pidätettävillä varoilla tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston 26 päivänä lokakuuta antaman asetuksen yhteisön alueelle tuotavan ja siel-

tä vietävän käteisrahan valvonnasta (EY) N:o 1889/2005 annetun asetuksen 2 artiklassa määritellyjä käteisvaroja, jotka ilmenevät tarkemmin artiklan a ja b alakohdista.

39 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Ehdotetun lain 39 §:n 1 momentissa säädetään ilmoitusvelvollisen velvollisuudesta korvata taloudellinen vahinko, joka asiakkaalle aiheutuu liiketoimen selvittämisestä, epäilyttävistä liiketoimista ilmoittamisesta taikka liiketoimen keskeyttämisestä tai liiketoimesta kieltäytymisestä vain, jos ilmoitusvelvollinen ei ole noudattanut sellaista huolellisuutta, jota häneltä olosuhteet huomioon ottaen voidaan kohtuudella vaatia.

Lakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan hallintovaliokunnan huomiota siihen, että ehdotetun 39 §:n 2 momentin yleinen viittaus siitä, että ilmoitusvelvollisen korvausvelvollisuudesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään, voi aiheuttaa tulkinnanvaraisuuksia. Jotta vahingonkorvaussääntely olisi mahdollisimman selkeää ja johdonmukaista, lakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotetun 39 §:n 2 momentissa oleva yleisviittaus vahingonkorvauslakiin tulisi korvata lainsäädännössä tavanomaisella viittauksella niihin vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvun säännöksiin, jotka koskevat vahingonkorvauksen sovittelua ja korvausvastuun jakaantumista kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken.

Lakivaliokunnan lausuntoon yhtyen hallintovaliokunta ehdottaa 39 §:n 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "*Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakaantumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa säädetään.*"

44 §. Muutoksenhaku Etelä-Suomen lääninhallituksen tekemään päätökseen. Lakiehdotuksen 44 §:n 1 momentin mukaan muutoksenhausta Etelä-Suomen lääninhallituksen tekemään päätökseen on voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan, että pykälän sanamuoto poikkeaa yleisesti

käytetystä muotoilusta. Hallintovaliokunta ehdottaa 44 §:n 1 momentin kirjoittamista muotoon: "*Etelä-Suomen lääninhallituksen (poist.) päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.*"

45 §. Voimaantulo. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lisäksi hallituksen esityksestä ilmenee, että kolmannen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanosta johtuvat lainsäädännön muutokset olisi tullut saattaa jäsenvaltioissa voimaan viimeistään 15 päivänä joulukuuta 2007.

Valiokunnan mielestä ilmoitusvelvollisille tulisi varata riittävästi aikaa valmistautua lain voimaantuloon. Vaikka lakiehdotukset laajentavat ja täsmentävät asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, suurelle osalle ilmoitusvelvollisia asiakkaan tuntemisen perusvaatimukset ovat jo voimassa olevan lain nojalla tuttuja. Riskiperusteinen arviointi on merkittävä uudistus, mutta siihen liittyville uusien menetelmien käyttöönotolle on varattu 12 kuukauden siirtymäaika.

46 §. Siirtymäsäännökset. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin viimeisessä virkkeessä ilmaisen "6 §:n 2 momentissa tarkoitetut" kirjoitusvirheen korjaamista muotoon "*6 §:n 3 momentissa tarkoitetut*".

2. Hallituksen esityksen 2. — 6. lakiehdotus

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien 2.—6. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomina.

3. Laki luottotietolain 19 ja 30 §:n muuttamisesta (Uusi 7. lakiehdotus)

19 §. Henkilöluottotietojen luovuttamisen ja käyttämisen yleiset edellytykset. Marraskuun 2007 alusta voimaan tulleella luottotietolailla on toteutettu luottotietojen käsittelyä koskeva kattava sääntely tarkoituksin varmistaa luotettavien ja asianmukaisten luottotietojen saatavuus

sekä niiden oikeuksien turvaaminen, joita luottotiedot koskevat (LaVM 32/2006 vp — HE 241/2006 vp).

Luottotietolain 19 §:n 7 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saa luovuttaa luotto- ja vakuutuslaitoksille rahanpesun ehkäisemistä tai selvittämistä koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi.

Hallintovaliokunta ehdottaa, hallituksen esitykseen sisällyttämättömän luottotietolain 19 §:n 2 momentin 7 kohdan muuttamista siten, että henkilöluottotietoja voidaan luovuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa tarkoitetuille ilmoitusvelvollisille käytettäväksi rahanpesulaisa säädettävien velvoitteiden toteuttamiseksi.

Uuden rahanpesulain soveltamisalaan kuuluvilla ilmoitusvelvollisilla tulee olla toiminnan luonteen vuoksi oikeus käyttää henkilöluottotietoja rahanpesulaissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi. Henkilöluottotiedoilla voi olla merkitystä arvioitaessa, sisältyykö asiakassuhteeseen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiä taikka onko asiakkaan liiketoimi oikeassa suhteessa hänen taloudelliseen asemaansa. Henkilöluottotietojen käyttäminen ei kuitenkaan saa olla automaattista, vaan sen tulee perustua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa tarkoitettuun riskiperusteiseen arviointiin. Henkilöluottotietojen käyttäminen tukee osaltaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa säädettyjen asiakkaan tuntemista ja selonottovelvollisuutta koskevien velvollisuuksien täyttämistä.

Edellä esitetyn perusteella ja lakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa luottotietolain 19 §:n 2 momentin 7 kohdan muuttamista kuulumaan seuraavasti: "luotto- ja vakuutuslaitokselle rekisteröidyn velvoitteiden hoitokyvystä tämän pyynnöstä annettavan todistuksen tai suosituksen laadintaa varten sekä rahanpesun ehkäisemistä tai selvittämistä koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi niille, jotka ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia."

30 §. *Tarkastusoikeus.* Luottotietolain 30 §:n 2 momentista ilmenee, että luonnollisella henkilöllä on oikeus saada tietää, mistä rekisteriin talletetut tiedot ovat peräisin ja kenelle häntä koskeva henkilöluottotieto on viimeisen vuoden aikana luovutettu. Sääntelyn tarkoituksena on turvata se, että rekisteröity voi varmistua henkilöluottotiedon luovutuksen asianmukaisuudesta.

Jos henkilöluottotietoja hankkii lakiehdotuksen tarkoittama ilmoitusvelvollinen, tietojen käyttötarkoitus ei välttämättä ilmene sille, jota tiedot koskevat, koska ilmoitusvelvolliset saattavat hankkia ja käyttää henkilöluottotietoja myös muussa kuin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen tai selvittämiseen liittyvässä tarkoituksessa. Sen sijaan on selvää, että yhteys rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen tai selvittämiseen ilmenee, kun henkilöluottotietoja on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle. Lakivaliokunnan tavoin hallintovaliokunta pitää tärkeänä, ettei rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen saa vaarantua sen vuoksi, että tällaisesta teosta epäilty saa liian aikaisessa vaiheessa tietää häneen kohdistuvasta epäilystä.

Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa luottotietolain 30 §:ssä säädetyn tarkastusoikeuden rajoittamista, jos luottotietoja on kysytty rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi lisäämällä luottotietolain 30 §:ään uuden 3 momentin seuraavasti: *"Mitä edellä 2 momentissa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada tieto niistä, joille häntä koskeva henkilöluottotieto on luovutettu, ei kuitenkaan sovelleta, jos tietoja on luovutettu 19 §:n 2 momentin 7 kohdassa säädettyin edellytyksin rahanpesun tai terrorismin estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (/) 9 §:n 3 momentissa, 23 tai 24 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi taikka jos tietoja on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tietosuojavaltutettu voi tarkastaa tietojensaantioikeuden rajoittamisen lainmukaisuuden. (Uusi 3 mom.)"*

Hallintovaliokunnan ehdottama uusi 30 §:n 3 momentti tarkoittaa tietojen saantioikeuden ra-

joittamista siten, että tietojen saantioikeutta ei ole, jos tietoja on luovutettu 19 §:n 2 momentin 7 kohdassa säädetyn edellytyksin rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 9 §:n 3 momentissa, 23 tai 24 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi taikka jos tieto on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tietosuojavaltuutettu voi tarkastaa tietojensaantioikeuden rajoittamisen lainmukaisuuden. Tietojensaantioikeuden rajoittaminen tarkoittaa sitä, että henkilön kysyessä luottotietolain 30 §:n 2 momentin nojalla, kenelle henkilöluottotietoja on viimeisen vuoden aikana luovutettu, henkilö ei saa tietää niiden luottotietojen luovutuksia, jotka on tehty rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain 9 §:n 3 momentissa, 23 tai 24 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi taikka jos tietoa on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle

rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2.—6. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (**Valiokunnan muutosehdotukset**) ja*

*että hyväksytään uusi 7. lakiehdotus (**Valiokunnan uusi lakiehdotus**).*

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—5 §
(Kuten HE)

2 luku

Asiakkaan tunteminen

Yleiset asiakkaan tuntemista koskevat toimet

6—11 §
(Kuten HE)

Yksinkertaistettu asiakkaan tunteminen

12—16 §
(Kuten HE)

Tehostettu asiakkaan tunteminen

17—20 §
(Kuten HE)

Asiakkaan tuntemista koskevat muut säännökset

21 §
(Kuten HE)

22 §

Tarkemmat säännökset ja valtioneuvoston päätökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat *menettelyjä* koskevat säännökset 6—9 ja 11—21 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

3 luku

Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

23—26 §
(Kuten HE)

4 luku

Eräiden toiminnanharjoittajien rekisteröitymisvelvollisuus

27 ja 28 §
(Kuten HE)

29 §

Maksuliike- ja valuutanvaihtorekisteri sekä yrityspalvelurekisteri

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää rekisteriä maksuliikettä ja valuutanvaihtotoimintaa harjoittavista (*maksuliike- ja valuutanvaihtorekisteri*) sekä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluiden tarjoajista (*yrityspalvelurekisteri*). *Maksuliike- ja valuutanvaihtorekisteriä* pidetään mak-

suliike- ja valuutanvaihtotoiminnan harjoittajien sekä yrityspalvelurekisteriä omaisuudenhoito- ja yrityspalveluiden tarjoajien tämän lain säännösten noudattamisen valvomista varten.

(2—4 mom. kuten HE)

30 §
(Kuten HE)

5 luku

Valvonta ja tiedonsaantioikeus

31 §
(Kuten HE)

32 §

Valvontaviranomaisen tarkastusoikeus

(1—4 mom. kuten HE)

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkastusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. (Uusi 5 mom.)

33 §
(Kuten HE)

6 luku

Erinäiset säännökset

34—37 §
(Kuten HE)

38 §

Eräitä viranomaisia koskeva yleinen huolehtimisvelvoite ja rahanpesun selvittelykeskuksen määräys varojen pidättämisestä

Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen on huolehdittava siitä, että sen toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmitulleiden epäilyttävien liiketoimien tai terrorismin rahoittamisen epäi-

lyn ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskusk-
selle. (Poist.)

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskente-
levä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa
*tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi mää-
räyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartio-
viranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkas-
tuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut va-
rat enintään viiden arkipäivän ajaksi, jos tällai-
nen toimenpide on tarpeen rahanpesun tai terro-
rismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämi-
seksi. Tässä pykälässä tarkoitettuihin arkipäi-
viin ei lasketa lauantaita. Pidätettävillä varoilla
tarkoitetaan yhteisön alueelle tuotavan ja sieltä
vietävän käteisrahan valvonnasta annetun Eu-
roopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY)
N:o 1889/2005 2 artiklassa määritellyjä käteis-
varoja.*

*Tulli- ja rajavartioviranomaisen tehtävistä
esitutkintaviranomaisena säädetään erikseen.
(Uusi 3 mom.)*

39 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

(1 mom. kuten HE)

*Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvaus-
vastuun jakaantumisesta kahden tai useamman
korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä va-
hingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa
säädetään.*

40—43 §
(Kuten HE)

44 §

Muutoksenhaku Etelä-Suomen lääninhallituk- sen tekemään päätökseen

(Poist.) Etelä-Suomen lääninhallituksen
(poist.) päätökseen saa hakea muutosta valitta-
malla siten kuin hallintolainkäyttölaissa
(586/1996) säädetään.
(2 mom. kuten HE)

45 §
(Kuten HE)

46 §

Siirtymäsäännökset

Tätä lakia sovelletaan myös ennen tämän lain
voimaantuloa alkaneeseen asiakassuhteeseen.
Tällaisessa asiakassuhteessa voidaan noudattaa
2 luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koske-
via toimia 6 §:n 3 momentissa tarkoitettulla ta-
valla riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen.
Ilmoitusvelvollisen on saatettava 6 §:n 3 mo-
mentissa tarkoitettua riskienhallintaa koskevat
menetelmät tämän lain mukaisiksi 12 kuukau-
den kuluessa tämän lain voimaantulosta.

(2 mom. kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

7.

Laki

luottotietolain 19 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun luottotietolain (527/2007) 19 §:n 2 momentin 7 kohta ja

lisätään lain 30 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

19 §

Henkilöluottotietojen luovuttamisen ja käyttämi-
sen yleiset edellytykset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää:

7) luotto- ja vakuutuslaitokselle rekisteröidyn velvoitteiden hoitokyvystä tämän pyynnöstä annettavan todistuksen tai suosituksen laadintaa varten sekä rahanpesun ehkäisemistä tai selvittämistä koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi *niille, jotka ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia;*

30 §

Tarkastusoikeus

Mitä edellä 2 momentissa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada tieto niistä, joille häntä koskeva henkilöluottotieto on luovutettu, ei kuitenkaan sovelleta, jos tietoja on luovutettu 19 §:n 2 momentin 7 kohdassa säädettyjen edellytyksin rahanpesun tai terrorismin estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (/) 9 §:n 3 momentissa, 23 tai 24 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi taikka jos tietoja on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi tai selvittämiseksi. Tietosuoja-valtuutettu voi tarkastaa tietojensaantioikeuden rajoittamisen lainmukaisuuden. (Uusi 3 mom.)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk
vpj. Tapani Mäkinen /kok
jäs. Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Juha Hakola /kok
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /vihr
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Elsi Katainen /kesk

Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Lenita Toivakka /kok
Unto Valpas /vas
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan mietinnössä ("Valiokunnan kannanotot" -osio 3. kappale) todetaan, että rahanpesun estäminen on eräs tehokkaimmista keinoista, joilla voidaan vastustaa järjestäytyntä rikollisuutta mukaan lukien talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta.

Ehdotimme tässä yhteydessä valiokunnan hyväksyttäväksi lausuman, jossa olisi todettu, että "[E]duskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin veronkierron muun muassa kuittikaupan estämiseksi." (lausumaehdotus). Ehdotuksesta käydyssä äänestyksessä valiokunnan enemmistö hylkäsi ehdottamani lausuman. Äänestyksen tulos on hämmästyttävä sikäli, että maan keskeiset syyttäjät ovat julkisuudessa juuri kiinnittäneet huomiota kuittikaupan lisääntyneeseen käyttöön erityisesti rakennusosalalla.

Julkisuudessa muun muassa syyttäjät ovat esittäneet huolensa siitä, ettei valtiovallan taholta ole riittävästi esitetty keinoja veronkierron estämiseksi. Syyttäjät viittaavat viimeisimmässä kirjoituksessaan erityisesti rakennusalan yritysten huomattavan hyviin tuloksiin ja näihin liittyviin kuittikauppoihin. Syyttäjien mukaan rakennusosalalla on viime vuosina mennyt lujaa. Hyvää tulosta on tehty ja sijoitetulle pääomalle on saatu huimaa tuottoa. Kaikesta hyvästä huolimatta rakennusalan yritysten verovelat ovat kasvaneet vuoden 2003 toukokuun yli 400 miljoonasta eurosta vuoden 2007 kesäkuun yli 700 miljoonaan euroon.

Syyttäjien mukaan samanaikaisesti poliisin tutkittavana olevat rakennusalan kuittikauppata-paukset ovat huomasti lisääntyneet. Huhtikuussa 2008 poliisin talousrikosyksikössä oli tutkittavana 142 kuittikauppatapausta. Jutuissa oli epäiltyjä henkilöitä 653 ja yrityksiä 481. Tekais-tujen kuittien yhteisarvo oli 102,6 miljoonaa eu-roa. Jutuissa oli kiinni 119 tutkijaa ja tutkinnan-johtajia 27. Parhaillaan Helsingin käräjäoikeu-
dessa käsitellään kuittikauppajuttua, jossa on syytteessä noin satakunta vastaajaa. Jutun pää-käsittelylle on varattu käräjäoikeudessa aikaa yhdeksän kuukautta.

Syyttäjät mainitsevat rakennusalan kuittikau-
pan ratkaisuksi kolme etenemistietä. Näitä kor-
jausehdotuksia ovat rakennusalan käännetty ar-
vonlisäverojärjestelmä ja rakennusalan urakoit-
sijoista tekemien neljännesvuosi-ilmoitusten te-
keminen lakisääteiseksi. Lisäksi korjausehdo-
tuksena mainitaan, että vastuu työntekijöiden
lähdeverosta, ennakonpidätyksistä ja niin edel-
leen siirretään lähetettyjen työntekijöiden ulko-
maisen työnantajan täällä olevalle edustajalle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme seuraavaa lausumaehdotusta:

*Eduskunta edellyttää, että hallitus ryh-
tyy toimenpiteisiin veronkierron, muun
muassa kuittikaupan estämiseksi.*

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 2008

Unto Valpas /vas
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Veijo Puhjo /vas